

Detaljnija slika virusa Zika

ČETVRTAK, 04. FEB 2016, 14:00 -
> 15:58

IZVOR:
INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVLJE „DR MILAN JOVANOVIĆ BATUT“, ZAVOD ZA BIOCIDE I MEDICINSKU
EKOLOGIJU

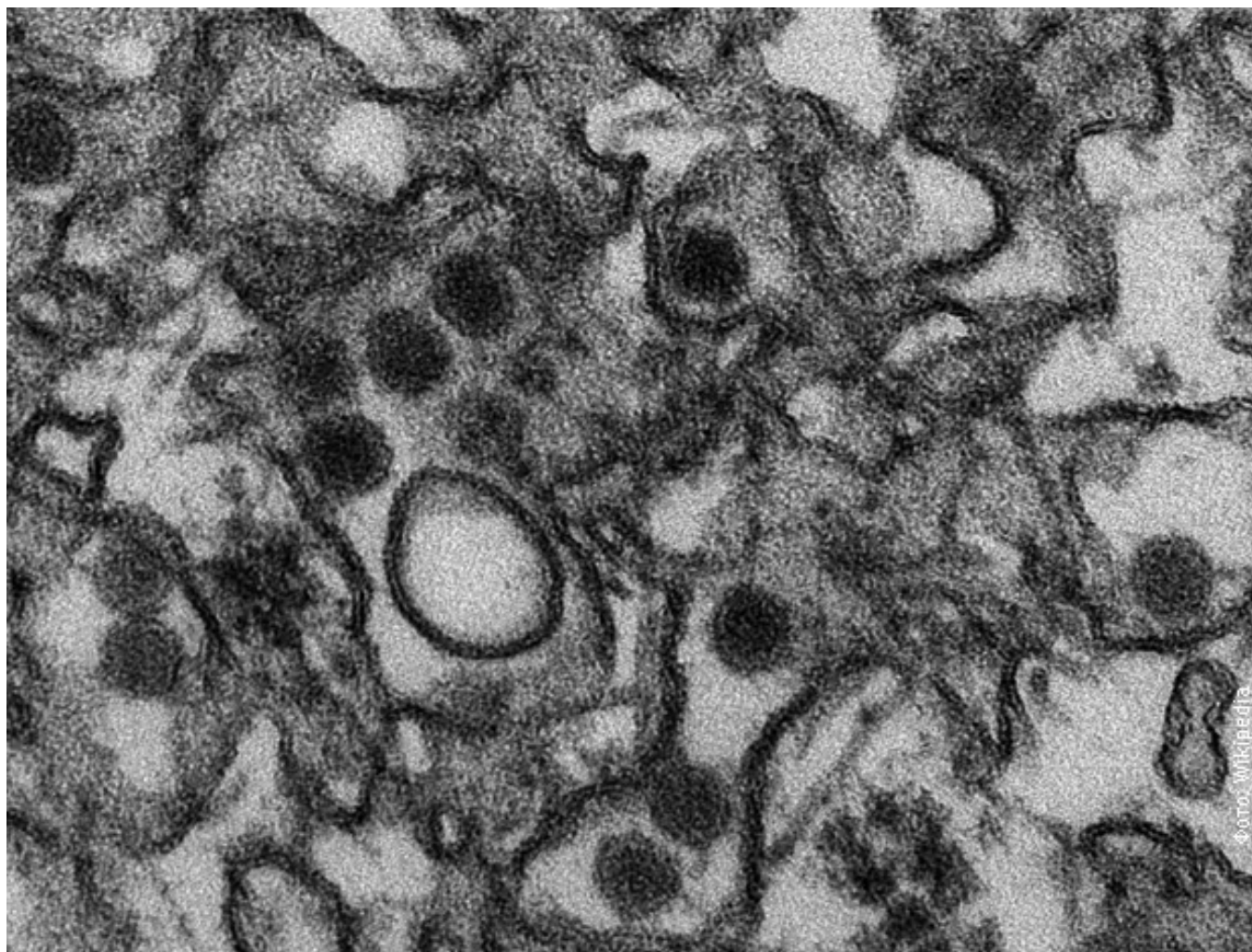
AUTOR:
MAJA STOJANOVIĆ
Ω

Virus Zika je prvi put izolovan 1947. godine kod majmuna u šumi Zika u Ugandi, sledeće godine kod komaraca u istoj šumi i na kraju kod ljudi 1952. godine. Danas se smatra pretećom zaraznom bolešću. Komarci roda "Aedes" smatraju se glavnim prenosiocima. Između 60 i 80 odsto infekcija je bez simptoma. Kada se pak jave, simptomi su blagi i uključuju osip po koži, groznicu, bolove u zglobovima i mišićima, konjunktivitis, glavobolju... U Srbiji nema komaraca koji su prenosioci infekcije Zika.

Virusna infekcija Zika je oboljenje koje prenose komarci zaraženi virusom Zika (ZIKV). Oboljenje je praćeno blagom febrilnošću (povišenom telesnom temperaturom) i stanjem sa pojavom makulo-papulozne ospe (sitnotačkasti osip po koži). Komarci roda *Aedes* smatraju se glavnim prenosiocima.

Koliko dugo nam je poznat virus Zika?

Virusno oboljenje Zika, izazvano je virusom iz roda *Flavivirus*, familije *Flaviviridae*, grupe *Spondweni*.

Virus Zika

Virus je prvi put izolovan 1947. godine kod majmuna u šumi Zika u Ugandi, posle toga kod komaraca (*Aedes africanus*) u istoj šumi 1948. godine i na kraju kod ljudi 1952. godine. Postoje dve vrste ZIKV: afrička vrsta i azijska vrsta koja se nedavno pojavila na Pacifiku i američkom kontinentu.

Mere zaštite

Od primarnog značaja su aktivnosti kojima se eliminiše sredina u kojoj se razmnožavaju komaraci: dreniranje pojedinih plavnih površina ili pražnjenje otvorenih kontejnera sa stajaćom vodom, obezbeđivanje bezbednog pokrivanja kontejnera sa vodom, buradi, bunara i drugih oblika rezervoara vode, stalna kontrola larvi i odraslih formi komaraca, eliminacija odraslih formi komaraca iz vazduha primenom insekticida.

Šta može da se učini?

- Upotreba repelenata (sredstava koji odvrćanjem insekata smanjuju mogućnost uboda) na otkrivenim delovima tela prilikom boravka na otvorenom.
- Nošenje odeće koja pokriva noge i ruke. Preporučljivo je da odeća bude komotna, jer komarci mogu da ubodu kroz pripijenu odeću.
- Izbegavanje boravka na otvorenom u vreme perioda najintenzivnije aktivnosti komaraca - u sumrak i u zoru.
- Upotreba zaštitne mreže protiv komaraca na prozorima i oko kreveta.
- Izbegavanje područja sa velikim brojem insekata, kao što su šume i močvare.
- Putnici koji putuju u virusom zahvaćena područja, a posebno deca, trudnice i ljudi sa poremećajima imunog sistema ili osobe sa teškim hroničnim bolestima, treba da konsultuju svog lekara ili da traže savet od nadležnih službi radi primene mera prevencije i zaštite.

Mere prevencije treba da primenjuju i pacijenti koji su oboleli od infekcije Zika u cilju sprečavanja prenošenja bolesti.

Pre 2007. godine, cirkulacija virusa i pojava nekoliko epidemija registrovane su u tropskoj Africi i u pojedinim oblastima jugoistočne Azije. Od 2007. godine, nekoliko ostrva u regionu Pacifika suočilo se sa pojavom epidemija. Tokom 2015. godine, epidemije infekcije ZIKV prijavljene su prvi put u Južnoj Americi.

Tokom epidemije u Francuskoj Polineziji 2014. godine prijavljen je znatan porast broja pacijenata sa sindromom Džulijana Barea (autoimuna bolest koja izaziva paralizu i koja počinje slabošću u nogama, a širi se na gornje udove i lice i rezultira potpunim gubitkom svakog refleksa i potpunom paralizom celog tela).

Slična pojava, uz neuobičajen porast broja slučajeva kongenitalne mikrocefalije (neurološke bolesti koja uzrokuje prerano srastanje lobanje zbog čega se mozak nedovoljno razvije, što za rezultat može dati mentalnu ograničenost), uočena je u nekim regionima u severoistočnom Brazilu u toku 2015. godine. Uzročna povezanost još se ispituje.

Klinička slika i posledice

Period inkubacije traje od tri do 12 dana nakon uboda od strane zaraženog komarca. Većina infekcija prolazi bez simptoma (60-80 odsto).

Simptomi bolesti su obično blagi i bolest se često karakteriše kao kratkotrajno febrilno stanje u trajanju od četiri do sedam dana bez ozbiljnijih komplikacija. Nivo hospitalizacija je nizak, a pojava fatalnih slučajeva nije karakteristična.

Simptomi – kako da prepoznamo infekciju?

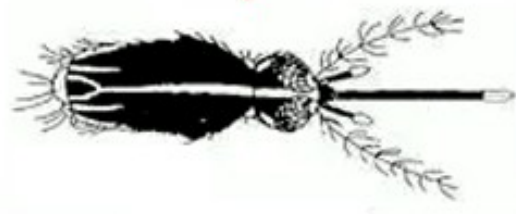
Osnovni simptomi su makularni ili papularni osip (sitne, tačkaste promene po koži), groznica, bolovi u zglobovima, nepurulentni konjunktivitis (promene na očima koje uključuju pojavu svraba i crvenila), konjunktivalna hiperemija (crvenilo oka), bolovi u mišićima i glavobolja. Makulo-papulozna ospa često počinje na licu i nakon toga se širi na celo telo. Ne tako često prisutni su i retro-orbitalni bol (bolovi iza oka) i gastrointestinalni simptomi – problemi u sistemu organa za varenje.

Prenošenje virusa

Virus Zika prenose komarci. Eksperimentalna istraživanja su pokazala da je komarac roda (*Aedes aegypti*) glavni prenosnik. Ostale *Aedes* vrste komaraca (značajnije: *Ae. africanus*, *Ae. albopictus*, *Ae. polynesis*, *Ae. unilineatus*, *Ae. vittatus* i *Ae. hensilli*) smatraju se mogućim prenosiocima. Navedene vrste ubadaju tokom dana (naročito ujutru i između kasnog poslepodneva i sumraka). Utvrđeni su dodatni načini prenosa infekcije.

Leđna šara u obliku lire.

Leđna šara je svetla linija po sredini.

Razlike između komaraca "Aedes aegypti" i "Aedes albopictus"

Perinatalna transmisija se može dogoditi najverovatnije transplacentarnom transmisijom tokom porođaja ukoliko je majka inficirana. Prenos seksualnim kontaktom je takođe prijavljen. Postoji potencijalni rizik od transmisije transfuzijom krvi.

Ae. aegypti

Ae. albopictus

Kako se sprovodi dijagnoza?

Moguće je direktno otkriti prisustvo virusa tokom prvih tri do pet dana posle pojave prvih simptoma. ZIKV RNK može biti detektovana u urinu do 10 dana nakon pojave prvih simptoma. Od petog dana nakon pojave simptoma groznice, serološkim ispitivanjima mogu se otkriti ZIK specifična antitela (ispitivanja uzoraka krvi).

Vakcina?

U medicinskoj praksi ne postoje vakcina ili lekovi za prevenciju infekcije. Treba uzeti u obzir mogućnost udružene infekcije sa drugim oboljenjima koje prenose komarci kao što su denga groznica, čikungunja i malarija.

Lečenje je simptomatsko i uglavnom se zasniva na ublažavanju bola, snižavanju telesne temperature i na primeni antihistaminika u

U Srbiji nema ni azijskih tigrastih komaraca

Zavod za biocide i medicinsku ekologiju je u periodu 2013-2015. godine, tokom realizacije projekta „Detekcija virusa Zapadnog Nila u populacijama komaraca na teritoriji republike Srbije“ u 26 gradova Srbije kao i tokom redovnog monitoringa komaraca na teritoriji Beograda postavio oko 4.500 klopki.

Ulovljeno je preko 400.000 komaraca koji su obrađeni u laboratoriji Zavoda. Najzastupljenija je bila vrsta kućnog komarca *Culex pipiens* sa oko 90 odsto dok su drugi rodovi bili zastupljeni sa oko 10 odsto (*Aedes*, *Culiseta*, *Anopheles*, *Ochlerotatus*, *Coquillettidia*).

U izveštaju koji je za Internet portal RTS-a dostavio doktor Ivan Aleksić, navodi se da tokom istraživanja, azijski tigrasti komarac nije konstatovan. Postoje literaturni podaci da je njegovo prisustvo registrovano na graničnom prelazu sa Hrvatskom (Batrovci) 2009. i 2011. godine

Na teritoriji Srbije za sada ne postoje ustanovljene populacije ove vrste.

slučajevima pojave osipa koji je praćen svrabom.

Lečenje acetilsalicilnom kiselinom i nesteroidnim antiinflamatornim lekovima se dovodi u pitanje zbog mogućeg povećanog rizika od krvarenja.

U Srbiji nema komaraca prenosioca virusa Zika

Glavni prenosilac virusa Zika je tropska vrsta komarca, *Aedes aegypti*, koji prenosi i bolest žutu groznicu.

Za sada nije dokazano da virus Zika može preneti azijski tigrasti komarac *Aedes albopictus*, ali sumnja se da može, jer je srodna vrsta sa *Aedes aegypti*, navode za Internet portal RTS-a u Zavodu za biocide i medicinsku ekologiju.

Azijski tigrasti komarac je invazivna vrsta koja se iz prvobitne postojbine raširila po svetu trgovinom polovnim gumama i ukrasnim biljkama. U Zavodu za biocide i medicinsku ekologiju navode da je ta vrsta konstatovana u zemljama u našem okruženju (Hrvatska, Crna Gora, Bugarska) kao i u mnogim evropskim zemljama (Italija, Grčka, Češka, Turska, Španija, Rusija, Holandija, Nemačka...).